Uniwersytet Gdański

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Aktualne problemy archeologii średniowiecza i nowożytności , PG_00200241		
Kierunek studiów	Archeologia (O)		
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu	2026/2027
Poziom kształcenia	II stopnia	Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji	na uczelni
Rok studiów	1	Język wykładowy	polski
Semestr studiów	2	Liczba punktów ECTS	2.0
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia	egzamin
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Archeologii		
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	dr Arkadiusz Koperkiewicz	
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu		

Formy zajęć							
	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						

Aktywność studenta i liczba godzin pracy					
	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30	2.0	18.0	50

Cel przedmiotu	Poszerzenie wiedzy studenta w zakresie szeroko rozumianej archeologii średniowiecza i czasów nowożytnych ze uwzględnieniem problematyki ontologii kultury słowiańskiej. Demitologizacja średniowiecza jako tzw. epoki wieków ciemnych.

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[ARCHMU2_W06] Zna i rozumie w pogłębionym stopniu główne tendencje rozwojowe archeologii oraz nauk humanistycznych i społecznych istotnych dla badań archeologicznych oraz ich wpływ na kierunki rozwoju współczesnych badań	Zna i rozumie główne współczesne tendencje rozwojowe szeroko rozumianych nauk humanistycznych w zakresie badań na pograniczu różnych dyscyplin naukowych	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[ARCHMU2_W01] Posiada pogłębioną i uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii, obejmującą teorie, metody badawcze oraz interpretacje zjawisk kulturowych	Posiada pogłębioną, rozszerzoną i uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii średniowiecza i okresu nowożytnego oraz podstawową wiedzę z zakresu folklorystyki, etnologii, antropologii kultury i religii	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[ARCHMU2_U01] Potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę, formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy teoretyczne i praktyczne poprzez: - właściwy dobór źródeł i informacji z nich pochodzących, dokonywanie oceny, krytycznej analizy, syntezy i prezentacji tych informacji, - dobór oraz stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, - przystosowanie istniejących lub opracowanie nowych metod i narzędzi	Potrafi poruszać się w stopniu podstawowym w zakresie literatury dotyczącej ontologii kultury średniowiecza ze szczególnym uwzględnieniem kultury słowiańskiej, potrafi samodzielnie wybrać zagadnienie badawcze i wykonać jego pogłębioną analizę oraz zaprezentować uzyskane wyniki, w swojej pracy potrafi zastosować w interpretacji źródła archeologicznego narzędzia wykraczające poza obręb własnej dyscypliny z zachowaniem niezbędnego aparatu krytycznego	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[ARCHMU2_K01] Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	Jest gotów do krytycznej analizy odbieranych treści i twórczego ich zastosowania w obszarze własnej dyscypliny, ma świadomość ograniczeń własnej wiedzy.	[SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[ARCHMU2_W04] Ma pogłębioną wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w zakresie archeologii	Ma pogłębioną wiedzę w zakresie studiów nad religią Słowian i podstawową wiedzę nad wierzeniami ludów indoeuropejskich	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SW3] opracowanie tekstowe/ praca pisemna
	[ARCHMU2_K02] Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	Jest otwarty na akceptację innowacyjnych rozwiązań praktycznych i teoretycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.	[SK3] opracowanie tekstowe/ praca pisemna [SK5] realizacja zadania problemowego [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta

Treści przedmiotu	1. Badania słowiańskiego mitu o stworzeniu świata u Słowian Wątek mitu kosmogenicznego Słowian jako temat przewodni wierzeń, obyczajów i reliktów folklorystycznych. Możliwości rekonstrukcji i odniesień do uniwersalnego modelu mitologii ludów indoeuropejskich 2. Stworzenie człowieka i legendy etnognetyczne Próba rekonstrukcji urządzenia wspólnot plemienno-państwowych Słowian. Legendy etnogenetyczne jako podstawa konstytuowania się tożsamości rodów, plemion i wczesnych państw. 3. Indoeuropejska matryca mitotwórcza ? Badania nad modelem kształtowania się kosmologii Słowian. Przegląd literatury. 4. Perun-Gromowładca Kulturowe sensy mitu bóstwa naczelnego, boga ognia i pioruna obecne we wspólnotach bałto-słowiańskich i u ludów indoeuropejskich. 4. Boski adwersarz Kulturowe sensu mitu adwersarza piorunowładny, bóstwa chtonicznego władającego światem zmarłych. 5. Panteon bóstw słowiańskich Badania nad możliwościami rekonstrukcji panteonu bóstw słowiańskich. Konfrontacja źródeł historycznych, archeologicznych, językowych i folklorystycznych. Przegląd i charakterystyka wierzeń oraz reliktów materialnych dotyczących najważniejszych postaci bóstw. 7. Kategorie czasu i przestrzeni w kulturze średniowiecznej Przegląd literatury z zakresu kształtowania się kultury średniowiecznej Europy. 8. Średniowieczne miejsca sacrum Fenomen badań tzw. miejsc kultowych u Słowian na tle porównawczym. Problemy i ograniczenia archeologii w możliwościach badań i interpretacji tzw. miejsc świętych np. świątyń, świętych gajów, kamieni, gór, źródeł. Kategorie sanktuariów w świecie natury i świecie kultury 9. Rola wody i ognia w wierzeniach Słowian Badania archeologiczne akwenów wodnych w kontekście reliktów ośrodków sprawowania kultu i władzy. Rytualne znaczenie ognia w kulturze i jego obecność poświadczona źródłami archeologicznymi. 10. Demonologia Słowian Bóstwa niższego rzędu obecne w kulturze ludowej i ich związek z obrzędowością pogrzebową Słowian. 11. Kategoria kulturowa swój-obcy Ludowa wizja świata. Przegląd literatury i badań nad jednym z kluczowych problemów rozumienia świata i człowieka w czasach średniowiecza i nowożytności.

12. Magia w średniowieczu i nowożytności

Przegląd źródeł pisanych, reliktów folklorystycznych i archeologicznych z perspektywy próby oswojenia, zrozumienia i opanowania sił rządzących w świecie nadprzyrodzonym przez człowieka średniowiecza.

13. Kulturowy wynalazek obrzędu przejścia

Próba praktycznego zastosowania teorii obrzędów przejścia w rozumieniu praktyk funeralnych Słowian i nie tylko.

14. Wierzenia i obyczaje na ziemiach polskich

Specyfika wierzeń regionalnych i relikty folklorystyczne pomocne w interpretacji badań archeologicznych. Odrębności i podobieństwa. Przegląd literatury i prezentacje własne.

Wymagania wstępne i dodatkowe

Wiadomości z zakresu pradziejów powszechnych i historii starożytnej, umiejętność krytycznego porównywania różnych kategorii danych i wskazywania zależności.

Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się

Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
egzamin w formie pracy pisemnej	51.0%	100.0%

Zalecana lista lektur

Podstawowa lista lektur

Gieysztor A.,

2006 Mitologia Słowian, Warszawa.

Le Goff J.

2002 Kultura średniowiecznej Europy

Kowalik A.,

2004 Kosmologia dawnych Słowian, Kraków.

Szyjewski A.,

2003 Religia Słowian, Kraków.

Sikorski Dariusz A.

2018 Religie dawnych Słowian, Poznań.

	Uzupełniająca lista lektur	**Brückner A.,** 1985 Mitologia słowiańska i polska, Warszawa **Banaszkiewicz J.** 1998 Polskie dzieje bajeczne w kronice Wincentego Kadłubka, Wrocław. 2010 Podanie o Piaście i Popielu. Studium porównawcze nad wczesnośredniowiecznymi tradycjami dynastycznymi **Dumezil G.** 2006 Bogowie Germanów, Warszawa. **Gennep A.,** 2006 Obrzędy przejścia, Warszawa. **Uspienski B.,** 1985 Kult św. Mikołaja na Rusi, Lublin.
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	Fenomen twórczego duetu dualizm stwórczy u indoeuropejczyków Stworzenie człowieka i legendy etnognetyczne Kategorie czasu i przestrzeni w kulturze średniowiecznej Średniowieczne miejsca sacrum Rola żywiołów w wierzeniach Słowian	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.